

פרפראות פאר

כל מעשה שפועל השם הכל צריך פועל למטה

מהר"ל, עמי י"ב

עמוד א' מפתח נושאים פרשת תרומה תשע"ו

עמוד ב

ביאור ויקחו לי לשמי הכונה לשכינה ביניהם

ויקחו לשמי בגימטריא זה שכינה ביניהם

אש בחופה למה ביאור בדרך הלצה

עמוד ג

הרווח בתורה הוא כפול, ואין להתיאש משום
ההפסד שגם הוא כפול

בירור בענין הקב"ה כהן ואיזה כהן

עמוד ד

קושיית התוספות לדברי ההוא מינא

האם הקב"ה כהן גדול או כהן רגיל

קושיא רבא לדברי התוס' שהקב"ה נטמא
למש"ר מדין בנים למקום

עמוד ה

ביאור כיצד אמר הקב"ה אני מסגירה אני
חולטה ואני פוטר א' או פ' או ט'

ביאור כיצד אמר הקב"ה אני מסגירה אני
חולטה ואני פוטר אופ' ב'

עמוד ו

ביאור כיצד אמר הקב"ה אני מסגירה אני
חולטה ואני פוטר אופ' ג'

רמז בכתוב ללימוד התורה בחבורה

עיקר לימוד התורה להכיר ה' אחד

עמוד ז

ביאור המהרש"א השונה מאה פעמים לשונה
מאה ואחד ברמז

מצדיקי הרבים ככוכבים אלו מלמדי תינוקות

כוכב אחד יש שמטעה את הספנים

עמוד ח

מצינו תרומה בדברי תורה

בירור בדברי רש"י שפירש תרומות מתרומות
ברירה אחר ברירה

עמוד ט

ביאור נאה במ"ש משנת רבי אליעזר בן יעקב
קב ונקי

מה כוונת רשב"י שאמר, שילמדו תורתו, מפני
שהם מדברי רבי עקיבא

ביאור עושין רצונו של מקום וכיצד היה רבי
עקיבא עושה רצונו של מקום

עמוד י

מבואר מה שאמר רשב"י כי תורתו ממדות רבי
עקיבא

כיצד למדו מכאן כי תלמיד חכם שאין תוכו
כברו, אינו תלמיד חכם,

עמוד י"א

ביאור אומרז"ל למה תלמיד חכם דומה לפני
עם הארץ

בלימוד מהשולחן והמנורה מצינו דבר והיפוכו,
למה,

עמוד י"ב

ע"י מי נעשתה המנורה ע"י הקב"ה או ע"י
משה רבינו

תירוץ בקושיית המהר"ל שאינו מתרץ

יגעתי ומצאתי כי הם שוים בגימטריא

"יקחו" בגימטריא 124

"לשמי" בגימטריא 380

סך הכל 504

"זה" בגימטריא 12

"שכינה" בגימטריא 385

"בינהם" בגימטריא 107

סך הכל 504

מבואר כי "יקחו לשמי" "זה שכינה בינהם".

* * * * *

אש בחופה למה ביאור בדרך הלצה

איתא בגמרא (בבא בתרא ע"ה ע"א) **כתיב** (ישעיהו ד' ה') "וברא ה' על כל מכון הר ציון ועל מקראה ענן יומם ועשן ונגה אש להבה לילה כי על כל כבוד חפה" **ואש בחופה למה?** אמר רבי חנינא, מלמד שכל אחד ואחד נכזה מחופתו של **חבירו**,

איתא בגמרא (סוטה י"ז א') דריש ר"ע, איש ואשה, זכו, שכינה ביניהן, לא זכו, אש אוכלתן.

כתב רש"י (סוטה י"ז ע"א) שכינה ביניהם, שהרי חלק את שמו ושיכנו ביניהן, יו"ד באיש וה"י באשה.

לא זכו אש אוכלתן - שהקב"ה מסלק שמו מביניהן ונמצאו אש ואש.

אפשר לומר בדרך הלצה

אם אמור יאמר האיש, צריך אני להיות זוכה להביא האות י' בשמי, שע"י כך לא אהיה **אש**, כמבואר בדבריהם ז"ל, אבל אם האשה ח"ו לא תרצה להיות זוכה ששמו של הקב"ה יהיה בתוכה, יאמר האיש מה איכפת לי, הרי אני את נפשי הצלתי,

או אם אמור תאמר האשה, צריכה אני להיות זוכה להביא האות ה' בשמי, שע"י כך לא אהיה **אש**, כמבואר בדבריהם ז"ל, אבל אם האיש ח"ו אינו רוצה להיות זוכה ששמו יתברך

ביאור ויקחו לי לשמי הכונה לשכינה ביניהם

כתיב, (שמות כ"ה ב') "דבר אל בני ישראל ויקחו לי", כתב רש"י, **לי לשמי**. וביארו הבוארים בעם, מה היתה כונת רש"י שאמר ויקחו לי - **לשמי**,

אפשר לפרש ע"ד זכו שכינה ביניהם

איתא בגמרא (סוטה י"ז ע"א), דריש רבי עקיבא, איש ואשה זכו שכינה ביניהן, לא זכו אש אוכלתן, ופירש רש"י, שכינה ביניהם, שהרי חלק את שמו ושיכנו ביניהן, **יו"ד באיש וה"י באשה**. לא זכו אש אוכלתן, שהקב"ה מסלק שמו מביניהן ונמצאו **אש ואש**, ע"כ,

לקיחת שמו ית' בבנין המשכן

איתא במדרש (ויק"ר ל' י"ג), "ויקחו לי תרומה" **בשביל שאדור ביניכם**, אמר הקדוש ברוך הוא קחו אותי ואדור ביניכם, "ויקחו תרומה" אינו אומר, אלא "ויקחו לי" אותי אתם לוקחים, ע"כ,

מבואר, שכאשר באים לבנות משכן לשכינה, יש ליקח לשמו של הקב"ה **בשביל שאדור ביניכם**,

לקיחת שמו ית' בבנין בית חדש

בכך אפשר לפרש, כי תבנה בית חדש בישראל, יש ליקח את שמו של הקב"ה, שיהיה בתוכם, דהיינו, **י' באיש וה' באשה**, כדי שתשרה השכינה ביניהם. וזהו, ויקחו, **לי לשמי**.

* * * * *

ויקחו לשמי בגימטריא זה שכינה בינהם

לפי מה שביארנו, כי ויקחו לשמי, הכוונה להביא את שמו ית' י' באיש וה' באשה, שתשרה שכינה ביניהם,

וכי מי פתי יסור הנה חסר לב (משלי ט' ד'), להיות שוטה המאבד מה שנותנים לו (חגיגה ד' ע"א), לעזוב מקח שיש בו זכיה בכפלים, שהיה צריך שהע"ה להזהיר "כי לקח טוב נתתי לכם, תורתי אל תעזבו",

ביאור הדבר ע"ד הא דאיתא במגילת חסידים

איתא בגמרא (ירושלמי ברכות פ"ט ה"ה), אמר רבי שמעון בן לקיש במגילת חסידים מצאו כתיב "יום תעזביני ימים אעזבך".

לשנים שיצאו אחד מטבריא ואחד מציפורין ופגעו זה בזה בחדא משכנא, לא הספיקו לפרוש זה מזה עד שהלך זה מיל וזה מיל נמצאו רחוקין זה מזה שני מילין. ע"כ,

לפי זה אפשר לומר, כי אמנם הרווח שבמקח התורה הוא כפול, כדברי המדרש, לעומתו ההפסד הוא גם כפול, שאם תעזביני יום, ההפסד הוא יומים, מה שלא נמצא בכל משא ומתן אחר שההפסד הוא כפול,

לפיכך, בשעה שאמר כי הלקח הוא טוב משום שהרווח בכפליים, אמנם יש בו להביא את האדם לידי יאוש בעלים משום שגם ההפסד הוא בכפלים, היה מזהיר שהע"ה שאל יתייאש האדם, וירצה ח"ו לעזוב את התורה,

* * * * *

בירור בענין הקב"ה כהן ואיזה כהן

איתא בגמרא (סנהדרין ל"ט ע"א) אמר ליה ההוא מינא לרבי אבהו, אלקיכם כהן הוא, דכתיב (שמות כ"ה ב') "ויקחו לי תרומה", (ותרומה מקבל הכהן, א"כ), כי קבריה למשה, (כלומר, לאחר התעסקותו במת) במאי טביל, וכו', עיי"ש,

איתא בגמרא (זבחים ק"א ע"א), כתיב, (במדבר י"ב ט"ו) "ותסגר מרים מחוץ למחנה שבעת ימים"

מרים מי הסגירה (שההסגר למצורע נעשה ע"י כהן), א"ת משה הסגירה, משה זר הוא (שאינו כהן) ואין זר רואה את הנגעים, וא"ת אהרן הסגירה, אהרן קרוב הוא ואין קרוב רואה את הנגעים, (כדתניא בסנהדרין ל"ד ע"א, כל ריב וכל נגע, מה ריבים שלא בקרובים אף נגעים שלא בקרובים, רש"י),

יהיה בתוכו, תאמר האשה מה איכפת לי, הרי אני את נפשי הצלתי,

ע"ז נאמר אש בחופה למה, כלומר, בחתונה ובניית בית חדש, אם האחד משניהם, אשו לא תכבה, ע"י הבאת שמו ית' בתוך האש, הרי הוא גורם ע"י כך לשני שיכווה מאשו שהוא משום חציו, וזהו שאמר אש אוכלתן, לשניהם.

ביאור הכתוב ביחזקאל ע"ד הנ"ל

בכך אפשר לרמוז הכתוב ביחזקאל פרק כ"א פסוק ד' "וראו כל בשר כי אני ה' בערתיה לא תכבה", כי הכונה ברמז ל"והיו בשר אחד",

* * * * *

הרווח בתורה הוא כפול, ואין להתיאש משום ההפסד שגם הוא כפול

איתא במדרש (תנחומא, תרומה פרק ב'), כתיב (שמות כ"ה ב'), "דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה", זה שאמר הכתוב (משלי ד' ב') "כי לקח טוב נתתי לכם, תורתי אל תעזבו",

אמר רשב"ל, שני פרקמטוטין (סוחרים) עומדין זה עם זה, אחד בידו מטכסא, (לבוש או תכשיט משי) ואחד בידו פלפלין, אמרו זה לזה בוא ונחליף ביני ובינך, נטל זה את הפלפלין, וזה המטכסא, מה שביד זה אין ביד זה, ומה שביד זה אין ביד זה,

אבל התורה אינה כן, זה שונה סדר זרעים וזה שונה סדר מועד, שנו זה לזה, נמצא ביד זה שנים וביד זה שנים, יש פרקמטיא יפה מזו, הוי "כי לקח טוב נתתי לכם",

מבואר, כי הטוב שבמקח התורה הוא, שע"י המקח, נמצא בידו פי שניים, משא"כ בכל מקח אחר שמחליף את מה שיש בידו, אין בידו אלא אחת, זהו, "כי לח טוב"

בירור בדברי הפסוק שהביא המדרש

יש לשאול, הפסוק שהביא המדרש "כי לקח טוב נתתי לכם, תורתי אל תעזבו", ומבואר במדרש כי הטוב שבמקח התורה, הוא משום שזוכה בכפלים, מה שלמד ומה שלימד, א"כ על מה ולמה היה שהע"ה מזהיר בהמשך הכתוב "תורתי אל תעזבו",

האם הקב"ה כהן גדול או כהן רגיל

יש לברר, כשאמר הקב"ה אצל מרים, "אני כהן", כדאיתא (זבחים ק"א ע"א), האם הכונה לכהן גדול, או שמא לקח לו הקב"ה לעצמו רק

להיות "כהן", ולא "כהן גדול" ואם לקח לו להיות "כהן" ולא "כהן גדול" יש לשאול מאי טעמא,

י"ל שהדבר תלוי בדעת התוספות ובדעת המהרש"א לדעת התוספות, דזה שהקב"ה ניטמא למשה רבינו, גם בהיותו כהן, משום שכהן מיטמא לבנים, וישראל נקראו בניס למקום, צריך לומר שהקב"ה הוא כהן רגיל ולא "כהן גדול", משום שכהן גדול, אינו מטמא לבניו,

למה לא היה הקב"ה כהן גדול

ואפשר, דלפיכך לא בחר לו הקב"ה להיות כהן גדול, כדי שיוכל להיטמא למשה רבינו שלא היה מי שיטפל בו לקבורו, ואם היה כהן גדול, לא היה יכול לטפל בו, משום שכהן גדול אינו מטמא לבניו,

ולדעת המהרש"א, אפשר לומר שהקב"ה "כהן גדול" ויכול להיטמא למשה רבינו, מכיון שהדבר היחיד שכהן גדול יכול להיטמא, הוא "מת מצווה", ודעת המהרש"א היא שהקב"ה יכל להיטמא למשה רבינו מכיון שהיה מת מצווה,

ואפשר, דלפיכך לא רצה המהרש"א לומר כדברי התוספות, שהקב"ה ניטמא למשה רבינו, משום שישראל נקראים בניס למקום, משום דלא היה ניחא ליה לומר כי אין הקב"ה כהן גדול אלא כהן הדיוט, ולדברי התוס' צ"ל כי הקב"ה אינו כהן גדול, דכהן גדול אינו מיטמא לבניו.

* * * * *

קושיא רבא לדברי התוס' שהקב"ה ניטמא למש"ר מדין בניס למקום

איתא בגמרא, (זבחים ק"א ע"א), כתיב (במדבר כד) ותסגר מרים שבעת ימים, (והסגרה ע"י כהן), מרים מי הסגירה, אם תאמר משה הסגירה, משה זר הוא (שאינו כהן) ואין זר רואה את הנגעים,

אלא, כבוד גדול חלק לה הקב"ה למרים אותה שעה, "אני כהן" ואני מסגירה אני חולטה ואני פוטרה, ע"כ,

מבואר, כי הקב"ה כהן הוא.

* * * * *

קושיית התוספות לדברי ההוא מינא

איתא בגמרא (סנהדרין ל"ט ע"א), אמר ליה ההוא מינא לרבי אבהו, אלקיכם כהן הוא, דכתיב ויקחו לי תרומה, (ותרומה מקבל הכהן), כי קבריה למשה, (כלומר, לאחר התעסקותו במת) במאי טביל, וכו', עי"ש,

קושיית התוספות ותירוצם

הקשו התוספות, (סנהדרין ל"ט ע"א ד"ה במאי טביל), אותו המין ששאל, במה טביל הקב"ה לאחר שניטמא למשה רבינו, למה לא שאל היאך ניטמא, הלא כהן הוא, וכהן אינו מיטמא למת,

מתרצים התוספות, אין זה קשיא, משום שישראל נקראו בניס למקום, וכהן מיטמא לבנו, ע"כ דברי התוספות,

תירוצ המהרש"א לקושיית התוספות

תירוצ מהרש"א (סנהדרין ל"ט א' ד"ה כי קברי למשה) וי"ל, דהיה סבר, דאיכא למימר דקבורת משה היה כעין מת מצווה כיון דלא ידע איש את קבורתו, ומת מצווה מותר לכהן וק"ל. עכ"ל המהרש"א,

מבואר בדעת התוספות

דזה שהקב"ה ניטמא למשה רבינו, גם בהיותו כהן, משום שכהן מיטמא לבנים, וישראל נקראו בניס למקום,

מבואר בדעת המהרש"א

דזה שהקב"ה ניטמא למשה רבינו, גם בהיותו כהן, משום שמה רבינו היה כעין מת מצווה ומת מצווה מותר לכהן.

* * * * *

ביאור כיצד אמר הקב"ה אני מסגירה אני חולטה ואני פוטרה אופן ב'

כתבו התוס' (זבחים ק"א ע"א), בד"ה, אהרן קרוב הוא ואין קרוב רואה את הנגעים, פלוגתא היא במסכת נגעים (פ"ב מ"ה) דתנן כל הנגעים אדם רואה חוץ מנגעי עצמו, ר"מ אומר אף לא נגעי קרוביו, ואתא תנא ברייתא דהכא כרבי מאיר,

וטעמא דרבי מאיר, כדמפרש באחד דיני ממונות, (סנהדרין ל"ד ע"ב), מקיש ריבים לנגעים ונגעים לריבים, מה נגעים ביום אף ריבים ביום, ומה ריבים שלא בקרובים אף נגעים שלא בקרובים, ורבנן לא מקשי, דסברי דיני ממונות בלילה, ע"כ,

כתב הרע"ב במשנה במסכת נגעים (פ"ב מ"ה) כל הנגעים אדם רואה חוץ מנגעי עצמו, ר"מ אומר אף לא נגעי קרוביו, ואין הלכה כרבי מאיר, ע"כ,

לפי"ז אפשר לומר, מכיון ורבנן אינם לומדים ההיקש, מה נגעים ביום אף ריבים ביום, וסוברים דדנים דיני ממונות בלילה, ואין היקש למחצה, א"כ אינם סוברים גם ומה ריבים שלא בקרובים אף נגעים שלא בקרובים,

והא אמרינן דאין הלכה כרבי מאיר, אלא כרבנן, דנגעים נראים בקרובים, ממילא אפשר לומר, כי הקב"ה סבר כרבנן אליבא דהלכתא, ולפיכך היה יכול להיטפל במרים, אעפ"י שקרוב הוא, והברייתא שאמרה אהרן קרוב הוא ואין קרוב רואה את הנגעים, אתא לדברי רבי מאיר, כדאיתא בתוס'.

אך לפי"ז יש לעיין, למה היה הקב"ה צריך לטפל במרים, אם אמרינן שהקב"ה נהג אליבא דהלכתא כרבנן, שאדם רואה נגעי קרוביו, א"כ גם אהרון יכל לנהוג כרבנן, ולטפל במרים,

על זה יש לומר, דאה"נ גם אהרון יכל לטפל במרים, אליבא דהלכתא שאדם רואה נגעי קרוביו, אך רצה הקב"ה לחלוק כבוד גדול למרים באותה שעה, ולפיכך אמר אני כהן ואני מסגירה אני חולטה ואני פוטרה.

וא"ת אהרן הסגירה, אהרן קרוב הוא ואין קרוב רואה את הנגעים, (כדתניא בסנהדרין ל"ד ע"א, כל ריב וכל נגע, מה ריבים שלא בקרובים אף נגעים שלא בקרובים, רש"י),

אלא, כבוד גדול חלק לה הקב"ה למרים אותה שעה, אני כהן ואני מסגירה אני חולטה ואני פוטרה, ע"כ,

ע"פ דברי התוספות יש להקשות קושיא רבא יש להקשות, לפי מה שכתבו התוס' (סנהדרין ל"ט ע"א ד"ה במאי טביל), שמה שניטמא הקב"ה למשה רבינו, אע"פ שכהן הוא, משום שכהן מטמא לבנים, ובניי נקראים בנים למקום,

אם כן, כמו שלא יכל אהרון לטפל במרים מדין קרוב ואין קרוב רואה את הנגעים, גם הקב"ה הוא קרוב אצל בניו, ואין קרוב רואה את הנגעים. ואיך יכל הקב"ה לטפל במרים להסגירה לחולטה ולפוטרה,

* * * * *

יש לבאר בג' אופנים.

ביאור כיצד אמר הקב"ה אני מסגירה אני חולטה ואני פוטרה אופן א'

אין הכי נמי, לפי דברי התוס' שהקב"ה ניטמא למשה מדין "בנו של מקום", יקשה ממה שטיפל הקב"ה במרים, הרי יש לה דין "בתו של מקום" והוי ליה להקב"ה דין קרוב, ואין קרוב רואה את הנגעים,

אלא צ"ל שהקב"ה ניטמא למש"ר, כדברי המהרש"א, משום "מת מצוה" ולא משום "בנו של מקום", ואה"נ, אין לו להקב"ה דין קרוב, ולפיכך יכל לטפל במרים,

אך לפי זה יש לעיין, אם דברי התוס' שיש להקב"ה דין קרוב, ולפיכך יכול להיטמא למש"ר יהיו מופרכים, ממה שטיפל במרים, וצ"ע.

ואפשר שמשום קושיא זו לא רצה המהרש"א לומר כדברי התוספות.

* * * * *

* * * * *

שאם ישאל לך אדם דבר, אל תגמגם ותאמר לו, אלא אמור לו מיד, שנאמר (משלי ז' ג') "קשרם על אצבעותיך", ואלו הם הטבעות,

איתא באבות דרבי נתן (פרק י"ח) רבי יהודה הנשיא מונה שבחן של חכמים, **לרבי עקיבא קרא לו אוצר בלום**. למה רבי עקיבא דומה, לפועל שנטל קופתו ויצא לחוץ מצא חטים מניח בה, מצא שעורים מניח בה, כוסמין מניח בה, עדשים מניח בה, כיון שנכנס לביתו מברר חטים בפני עצמן שעורים בפני עצמן פולין בפני עצמן עדשים בפני עצמן. כך עשה ר' עקיבא, ועשה כל התורה טבעות טבעות.

וכך יש לרמז פסוקים אלו,

"והבאת את הבדים", אלו שלומדים "בד בבד"

"בטבעות" מרמז אל "דברי תורה"

"ופניהם איש אל אחיו", ללמוד בחבורה,

* * * * *

עיקר לימוד התורה להכיר ה' אחד

איתא בגמרא (ברכות ס"ג ע"ב), פתח רבי יהודה בכבוד תורה ודרש, **כתיב** (דברים כ"ז ט'), "הסכת, ושמע ישראל, היום הזה נהיית לעם", וכי אותו היום נתנה תורה לישראל, והלא אותו יום סוף ארבעים שנה היה, אלא ללמדך, שחביבה תורה על לומדיה בכל יום ויום כיום שנתנה מהר סיני, ע"כ,

עיקר התכלית מהתורה היא להכיר ה' אחד,

כתב האמרי אמת – (פרשת תרומה תרע"ד), עיקר התכלית מהתורה היא להכיר ה' אחד, ועל זה **כתיב תורת אמת** היתה בפיהו,

איתא בספר כתר שם טוב, על הא דאיתא בגמרא, (חגיגה ט' ע"ב) **אינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה ואחד** היינו להכיר ה' אחד, יכולים ללמוד מאה פעמים והעיקר יהיה חסר, תקנו מאה ברכות בכל יום, וכי הכוונה לומר עוד פעם ברוך אתה, אולם העיקר הוא שיהיה מאה ואחד, **דביקות באחד האמתי**, עיקר התכלית מהתורה היא להגיע לתפילה,

ביאור כיצד אמר הקב"ה אני מסגירה אני חולטה ואני פוטר אופן ג'

כתבו התוס' (זבחים ק"א ע"א), בד"ה, אהרן קרוב הוא ואין קרוב רואה את הנגעים,

וטעמא דרבי מאיר, שאומר אף לא נגעי קרוביו, כדמפרש באחד דיני ממונות, (סנהדרין ל"ד ע"ב), **מקיש ריבים לנגעים ונגעים לריבים**, מה נגעים ביום אף ריבים ביום, ומה

ריבים שלא בקרובים אף נגעים שלא בקרובים, ורבנן לא מקשי, דסברי דיני ממונות בלילה, ע"כ,

לפי"ז אפשר לומר, מכיוון דילפינן דאין לקרוב לדון דיני נגעים, מהיקש מדיני ממונות, והטעם שאין לדון ריבים ע"י קרוב הוא משום נוגע בדבר, א"כ אפשר לומר שהקב"ה יכול להיות קרוב, אך אינו נוגע בנוגע בדבר, ולכן אין ההיקש חל על הקב"ה, ולפיכך יכול הקב"ה לדון גם אם הוא קרוב,

אבל יש לעיין, בטעם הדבר שאין ריבים ע"י קרובים, אם הוא רק בגלל נגיעה בדבר, שאז אין הקב"ה בכלל, או מטעמים אחרים.

* * * * *

רמז בכתוב ללימוד התורה בחבורה

כתיב (שמות כ"ה י"ד-כ'), "והבאת את הבדים בטבעת" וגו' "ופניהם איש אל אחיו, אל הכפרת יהיו פני הכרבים",

איתא בגמרא, (ברכות ס"ג ע"ב), פתח רבי יהודה בכבוד תורה ודרש, **כתיב** (דברים כ"ז ט') "הסכת ושמע ישראל", עשו כתות וכתות ועסקו בתורה, לפי שאין התורה נקנית אלא בחבורה,

הבדים הם אלו הלומדים בד בבד

כדרבי יוסי ברבי חנינא, דאמר רבי יוסי ברבי חנינא, מאי דכתיב (ירמיה נ' ל"ו) "חרב אל הבדים ונאלו", חרב על שונאיהם של תלמידי חכמים שיושבים בד בבד ועוסקים בתורה, ע"כ,

טבעות הם רמז לדברי תורה

איתא בגמרא, (קידושין ל' ע"א), תנו רבנן ושנתם, שיהו דברי תורה מחודדים בפיך,

מצדיקי הרבים ככוכבים אלו מלמדי תינוקות

כתיב (דניאל י"ב ג') "והמשכילים יזהירו כזוהר הרקיע ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד"

איתא בגמרא (בבא בתרא דף ח עמוד ב) במתניתא תנא, "והמשכילים יזהירו כזוהר הרקיע" - זה דיין שדן דין אמת לאמתו וגבאי צדקה, "ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד" - **אלו מלמדי תינוקות**.

מבאר רש"י, "מצדיקי רבים" הן שמלמדין ומחנכין אותן לדרך ישרה,

כתיב (מלאכי ב' ז') "כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך ה' צבקות הוא",

איתא בגמרא (חגיגה ט"ו ב') (מו"ק י"ז ע"א) מאי דכתיב (מלאכי ב' ז') "כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך ה' צבקות הוא", אם דומה הרב למלאך ה' - יבקשו תורה מפיו. ואם לאו - אל יבקשו תורה מפיו.

מבאר, כי יש מי שראוי ללמוד הימנו, ויש מי שאל יבקשו תורה מפיו.

* * * * *

כוכב אחד יש שמטעה את הספנים

איתא בגמרא (הוריות י"א א') ר' גמליאל ורבי יהושע הוו אזלי בספינתא, בהדי דר' גמליאל הוה פיתא, (לחם) בהדי רבי יהושע הוה פיתא וסולתא, (לחם וסולת), שלים פיתיה דר' גמליאל, (נגמר לרבן גמליאל הלחם), סמך אסולתיה דרבי יהושע,

אמר ליה (רבן גמליאל לרבי יהושע) מי הוה ידעת דהוה לן עכובא כולי האי, דאיתית סולתא, אמר ליה **כוכב אחד** לשבעים שנה **עולה ומתעה את הספנים**, ואמרת שמא יעלה ויתעה אותנו, ע"כ,

מבאר רש"י, ומתעה את הספנים - שכן דרך של ספנים הפורשין לים, רב החובל נותן עיניו בצפון, והכוכב מתהלך לדרום, ורואה בכוכב אחד העומד, לימינו או לשמאלו, וכל זמן שרואה אותו כוכב לצדו אחר, יודע שנהפכה הספינה ומיישרה לדרכה,

איתא בגמרא (תענית ב' א') "ולעבדו בכל לבבכם" איזו היא עבודה שהיא בלב הוי אומר זו **תפלה**, כפי מה שלומדים תורה עם מלכות שמים, כך זה נכנס בעומק הלב, כדכתיב (תהלים פ"ד ו') "אשרי אדם עוז לו בך מסלות בלבבם" **שעל ידי עוז לו בך, נעשה מסלות בלבבם**, עכ"ל האמרי אמת,

אמרי אמת - פרשת שלח, בשם הבעל שם טוב ז"ל אינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה פעמים ואחד, היינו ששונה עם האחד שהוא שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד,

ביאור הכתוב הסכת להגיע לשמע ישראל

לפי"ז אפשר לומר פירוש הפסוק, "הסכת, ושמע ישראל", "הסכת" אמרו חז"ל דקאי אדברי תורה, ועל זה אמרה תורה, ו"שמע ישראל", דעיקר לימוד התורה, היא כששונה עם שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד. וזהו "הסכת, ושמע ישראל". להגיע לשמע ישראל וכו'.

* * * * *

ביאור המהרש"א השונה מאה פעמים לשונה מאה ואחד ברמז

איתא בגמרא (חגיגה ט"ו ע"ב) אמר ליה בר הי ליה להלל, מאי דכתיב (מלאכי ג' י"ח), "ושבתם וראיתם בין צדיק לרשע בין עובד אלקים לאשר לא עבדו", היינו צדיק היינו עובד אלקים, היינו רשע היינו אשר לא עבדו, אמר ליה עבדו ולא עבדו תרוייהו צדיקי גמורי נינהו, ואינו דומה השונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה ואחד, ע"כ

כתב המהרש"א (חגיגה ט"ו ע"ב ד"ה ואינו דומה), נקט במלתיה מספר הזה לפי הרמז,

"עובד א'להים ל'אשר"

הוא ר"ת גימטריא 101,

ל'א ע'בדו

הוא ר"ת גי' 100.

עכ"ד המהרש"א.

* * * * *

קצר ונתן בה, מצא חטין נתן בה, וכן פולים וכן עדשים, וכשבא לביתו בירר כל מין ומין לעצמו, כך ר"ע כשלמד מרבותיו, שמע דבר מקרא מרבותיו ואחריו הלכה ואחריו מדרש ואחריו אגדה נתן לבו לחזור עליהן ולגורסן עד שהיו סדורין בפיו, ולא אמר אלמוד מקרא לעצמו מדרש לעצמו, אבל כשנעשה חכם גדול עשה כל התורה מטבעות מטבעות סידר מדרש ספרי וסיפרא לבדן ושנאן לעצמן לתלמידיו והלכות לעצמן ואגדות לעצמן),

רבי יוחנן בן נורי, קופת הרוכלים, (כתב רש"י מפרש התם מה רוכל זה שבא לעיר שואלין ממנו אפרסמון עמך אומר הין, פלייטון עמך אומר הין, קנמון עמך אומר הין, כך, נצרך אדם לשאול דבר במקרא משיבו וכן בגמרא וכן במדרש וכן באגדה, ואין שבח זה דומה לשל ר"ע שנתן לבו תחילה ולמד הכל מבולבל ואח"כ סדרן, רש"י),

רבי אלעזר בן עזריה, קופה של בשמים, (כתב רש"י דומה לקופת הרוכלין אלא שהרוכל מתוך שאומנתו לכך מרבה מינין יותר וקושר כל אחד בצרור לבדו להיות מזומן לשואלו, רש"י),

משנת **רבי אליעזר בן יעקב, "קב" ונקי**, (כתב רש"י לא לימד הרבה כשאר חבריו אלא מה שאומר בבית המדרש נקי הוא **שהלכה כמותו לעולם**),

רבי יוסי, נמוקו עמו, (כתב רש"י פירושו עמו, לתת טעם לכל דבריו שהיה מיישב את דבריו),

רבי שמעון, טוחן הרבה ומוציא קימעא, (כתב רש"י שנה הרבה), תנא, משכח קימעא, (מתלמודו), ומה שמוציא אינו מוציא אלא סובין, (מה ששכח מתלמודו לא שכח אלא דברים שלא נראו שהלכה כמותו),

וכן אמר רבי שמעון לתלמידיו, בניי, שנו מדותי, (למדו תורת, רש"י), שמדותי תרומות מתרומות מידותיו של רבי עקיבא, (כתב רש"י בחרתים ותרמתים מתוך עקרי משניותיו של ר"ע והיינו ברירה אחר ברירה), ע"כ, א"כ מצינו אצל רשב"י שאמר על תורתו שהיא **תרומה מתרומות**.

* * * * *

בירור בדברי רש"י שפירש תרומות מתרומות ברירה

רש"י פירש, תרומות מתרומות, היינו ברירה אחר ברירה, בחרתים ותרמתים מתוך עקרי משניותיו של ר"ע והיינו ברירה אחר ברירה. עכ"ל רש"י

וכוכב שעולה אחת לשבעים שנה, פעמים נראה בצפון ופעמים נראה בדרום, וכשרב החובל נותן עיניו בו בצפון, והספינה תהפך בדרום ורואהו לצדו אחר, סבור שנהפכה הספינה, ומיישרה אחר הכוכב, והוא סבור ליישרה, ומהפכה לדרך אחר, **וכך הוא מתעה את הספנים**, עכ"ל רש"י

פעמים יש שהכוכבים מתעים את הספנים

מבואר, כי הכוכבים הם המכוונים את הספינה לדרך הישרה, אך יש בכוכבים גם, שאינם מכוונים לדרך הישר, אלא מתעים את הספינה מהדרך הישר,

דלפיכך נמשלו מלמדי תינוקות לכוכבים

לפי"ז אפשר לומר, דלפיכך נמשלו מלמדי תינוקות לכוכבים, משום שיש מי שניתן ללמוד ממנו את הדרך הישר, ויש מי שלא ניתן ללמוד ממנו את הדרך הישר, כדאיתא בגמרא.

* * * * *

מצינו תרומה בדברי תורה

כתיב, (שמות כ"ה ב') דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה,

איתא בגמרא, (גיטין דף ס"ז ע"א), איסי בן יהודה היה מונה שבחן של חכמים,

רבי מאיר, חכם וסופר, (כתב רש"י, כדאמרין במסכת (סוטה דף כ) אמרתי לו לבלר אני),

רבי יהודה, חכם לכשירצה, (כתב רש"י, כשהיה רוצה להיות מתון ומתיישב בדבריו היה חכם),

רבי טרפון, גל של אגוזין, (כתב רש"י, מפרש באבות דרי נתן (פרק י"ח א') מה גל של אגוזים אדם נוטל אחת מהן והם נקבצות ונופלות זו על זו כולן, כך ר' טרפון בא תלמיד ושאלו דבר היה מביא לו ראיה, מקרא מדרש משנה הלכה ואגדה הכל יחד),

רבי ישמעאל, חנות מיוזנת, (כתב רש"י יינה מוכן בה תמיד, שאין החנוני צריך לומר ללוקחין המתינו ואביא לכם, כך נצרך אדם ללמד מפיו מזומן לו ותלמודו ערוך בפיו),

רבי עקיבא, אוצר בלום, (כתב רש"י כך מפורש באבות דרבי נתן, (פרק י"ח א') למה היה ר' עקיבא דומה, לעני שנטל קופתו ויצא לשדה, מצא שעורים

מה כוונת רשב"י שאמר, שילמדו תורתו מפני שהם מדברי רבי עקיבא

איתא בגמרא (גיטין ס"ז ע"א), אמר רבי שמעון לתלמידיו, בניי שנו מדותי, שמדותי תרומות מתרומות מידותיו של רבי עקיבא,

מי לנו גדול מרשב"י

ויש לשאול, מי לנו גדול מרשב"י, ולמה היה צריך לומר לתלמידיו, שילמדו תורתו, מפני שהם ממדותיו של רבי עקיבא רבו, ולא די בתורתו שלו,

ונראה לי לבאר הדבר, כדלקמן,

איתא בגמרא (ברכות ל"ה ע"ב) הנהג בהן מנהג דרך ארץ דברי רבי ישמעאל, פירש רשב"י, הנהג בהם - עם דברי תורה, מנהג דרך ארץ - שאם תבא לידי צורך הבריות סופך ליבטל מדברי תורה,

רבי שמעון בן יוחאי אומר, אפשר אדם חורש בשעת חרישה, וזורע בשעת זריעה, וקוצר בשעת קצירה, ודש בשעת דישה, וזורע בשעת הרוח, תורה מה תהא עליה, אלא בזמן שישראל עושין רצונו של מקום, מלאכתן נעשית על ידי אחרים,

מבואר, כי לעסוק בתורה ללא דרך ארץ הוא רק בשעה שעושין רצונו של מקום

* * * * *

ביאור עושין רצונו של מקום וכיצד היה רבי עקיבא עושה רצונו של מקום

איתא בגמרא (תענית כ"ה ע"ב) מעשה ברבי אליעזר שירד לפני התיבה ואמר עשרים וארבע ברכות ולא נענה, ירד רבי עקיבא אחריו ואמר, אבינו מלכנו אין לנו מלך אלא אתה, אבינו מלכנו למענך רחם עלינו, וירדו גשמים, הווי מרנני רבנן, (האם התלמיד רבי עקיבא גדול מרבו רבי אליעזר בן הורקנוס) יצתה בת קול ואמרה לא מפני שזה גדול מזה אלא שזה מעביר על מדותיו, וזה אינו מעביר על מדותיו,

והקשו המפרשים, (המבי"ט ועוד) אם ר"ע היה מעביר על מדותיו למה אינו גדול מזה, ותירצו בכמה אופנים, האחד, שרבי עקיבא היה צריך לשבר את מידותיו הטבעיים להגיע לכזאת

פירוש, ברירה ראשונה בירר את עיקרי המשניות מתוך כלל המשניות שלמד מרבי עקיבא, ואח"כ בירר מתוך עיקרי המשניות, את מה שלימד לתלמידיו, וזהו ברירה אחר ברירה,

יש לפרש עפ"י מה שמצינו באבות דרבי נתן,

למה היה ר' עקיבא דומה, לעני שנטל קופתו ויצא לשדה, מצא שעורים קצר ונתן בה, מצא חטין נתן בה, וכן פולים וכן עדשים, וכשבא לביתו בירר כל מין ומין לעצמו,

לפי"ז אפשר לפרש, כי רשב"י אמר, שהוא בירר את תורתו, לאחר שרבי עקיבא כבר בירר את תורתו הוא, וזהו תרומות מתרומות, ברירה אחר ברירה,

* * * * *

ביאור נאה במ"ש משנת רבי אליעזר בן יעקב קב ונקי

איתא בגמרא (גיטין ס"ז ע"א) משנת רבי אליעזר בן יעקב, קב ונקי,

ביאור המהרש"א קב ונקי

כתב המהרש"א, עיין פרש"י, ויש מפרשים, ק"ב הלכות יש במשנה וברייתא משמיה דראב"י. וזהו "קב" ונקי, עכ"ל המהרש"א,

יש לפרש ק"ב הוא לאחר ששנה ק"א פעמים

איתא בגמרא (חגיגה ט"ו ע"ב), אינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה ואחד,

מבואר, דהשונה פרקו ק"א פעמים, משנתו מבוררת אצלו יותר מכל,

לפי"ז אפשר לומר, דלפיכך היה הלכה כמותו לעולם, משום שכשאמרו הלכה משמו של רבי אליעזר בן יעקב, היה הדבר מבורר ביותר, כמ"ש רשב"י מה שאומר בבית המדרש נקי הוא,

ולפי, שמה שאמר בבית המדרש היה כבר לאחר 101 פעמים, והיה זה הלימוד הק"ב, לפיכך קבעו הלכה כמותו.

* * * * *

מבואר מה שאמר רשב"י כי תורתו ממדות רבי עקיבא

ולפי"ז אפשר לפרש הא דאיתא בגמרא (ברכות ל"ה ע"ב), שאמר רשב"י, אפשר אדם חורש בשעת חרישה, וזורע בשעת זריעה, וקוצר בשעת קצירה, ודש בשעת דישה, וזורח בשעת הרוח, תורה מה תהא עליה, אלא בזמן שישראל עושין, רצונו של מקום, מלאכתן נעשית על ידי אחרים,

ופירשנו, עושין רצונו של מקום, אין הכוונה רק שמקיימין רצון הבורא, אלא שפועלים במעשיהם, מציאות של רצון אצל המקום, דהיינו, שגורמים להגביר רצונו על מידותיו וכדוך שעשה רבי עקיבא בתפילתו,

לפי זה מבואר היטיב, מה שאמר רבי שמעון לתלמידיו (גיטין ס"ז ע"א), בניי שנו מדותי, שמדותי תרומות מתרומות מידותיו של רבי עקיבא, וכך אמר רבי שמעון לתלמידיו בניי שנו מדותי, פי' התנהגו כפי שיטתי בברכות (ל"ה ע"ב) לעסוק בתורה בלבד, ולא בדרך ארץ, ואל יקשה לכם מהיכן נתפרנס, שזה למדתי ממידותיו של רבי עקיבא, פירוש משיטתו של ר"ע, להגביר רחמיו של הקב"ה על מידותיו, דהיינו לגרום לעשות רצון אצל הקב"ה, ועי"ז תפילה כזו, זוכים ומלאכתם נעשית ע"י אחרים, וע"ז אמר, בניי שנו מדותי, שמדותי תרומות מתרומות מידותיו של רבי עקיבא.

* * * * *

כיצד למדו מכאן כי תלמיד חכם שאין תוכו כפרו, אינו תלמיד חכם,

איתא בגמרא, (יומא ע"ב ע"ב), כתיב (שמות כ"ה י"א), "מבית ומחוץ תצפנו", אמר רבא כל תלמיד חכם שאין תוכו כפרו, אינו תלמיד חכם, ע"כ,

איתא בגמרא, (יומא ע"ב ע"ב), שלש ארונות עשה בצלאל אמצעי של עץ, פנימי של זהב, חיצון של זהב,

ביאר המהרש"א, כי העץ מרמז על הת"ח, ע"ד הכתוב (דברים כ"י י"ט), האדם עץ השדה, והזהב, מרמז לתורה, ע"ד הכתוב (תהלים י"ט י"א) נחמדים מזהב,

גדלות, ועוד תירוצים, אך עדיין יש להבין למה לא נעשה ע"י שבירת המידות גדול מזה,

ביאור עושין רצונו בשיטת רבי עקיבא

איתא בגמרא (ברכות ז' ע"א) ואמר לי ישמעאל בני ברכני, אמרתי לו יהי רצון מלפניך שיכבשו רחמיך את כעסך ויגולו רחמיך על מדותיך ותתנהג עם בניך במדת הרחמים ותכנס להם לפנים משורת הדין ונענע לי בראשו,

מבואר, כי עיקר התפילה היא, הבקשה, להגביר רחמיו של הקב"ה, על מידותיו של הקב"ה, כמ"ש ויגולו רחמיך על מדותיך,

ובכך אפשר לפרש, כי מה שיצתה בת קול ואמרה לא מפני שזה גדול מזה, הכונה, כי לפעול פעולות ע"י תפילה, אין זה תלוי בגדלות המבקש, ולא מפני שרבי עקיבא היה גדול מרבו רבי אליעזר בן הורקנוס ולכן ירדו גשמים בתפילתו, כי התפילה אינה תלויה במי גדול ממי,

אלא שרבי עקיבא שאמר, אבינו מלכנו אין לנו מלך אלא אתה אבינו מלכנו למענך רחם עלינו, ע"י התפילה בלשון רחמים שביקש, גולל בכך רחמיו של הקב"ה על מידותיו של הקב"ה, ונענה,

מעביר את מידותיו של הקב"ה מדין לרחמים ובכך עושה להקב"ה את הרצון

וכך פירוש הגמרא, לא מפני שזה גדול מזה אלא שזה מעביר על מידותיו, שהתפילה אינה תלויה בגדלות המבקש, אלא במי שמעביר את מדת הדין למידת רחמים, ולכן נענע רבי עקיבא, שהעביר על מידותיו של הקב"ה, ובכך היה עושה את רצונו של מקום כלומר את הרצון של הקב"ה,

מבואר, כי מדתו של רבי עקיבא היה לעשות רצון להקב"ה, ע"י שהיה מעביר מידותיו של הקב"ה מדין לרחמים,

ומי לנו גדול מרבי עקיבא שהקב"ה בכבודו ובעצמו מעיד עליו, (חגיגה ט"ו ע"ב) רבי עקיבא עלה בשלום וירד בשלום, ועליו הכתוב אומר, משכני אחריך נרוצה, ואף רבי עקיבא בקשו מלאכי השרת לדוחפו, אמר להם הקדוש ברוך הוא, הניחו לזקן זה שראוי להשתמש בכבודי,

* * * * *

איתא בגמרא (פסחים מ"ט ב') גדולה שנאה ששונאין עמי הארץ לתלמיד חכם, יותר משנאה ששונאין אומות העולם את ישראל,

מבואר הדבר, שכאשר תלמיד בא ללמוד מרבו תורה, בוודאי גדל ערכו של רבו אצל התלמיד לאחר שלמד, יותר מלפני שלמד,

משא"כ כאשר עם הארץ בא לשוחח עם הת"ח, הרי הוא בא כדי להשפילו, כאומרם גדולה שנאה וכו', וכמה ששח יותר הת"ח עם העם הארץ, ערך חשיבות התורה יורד יותר,

בכך מבואר למה רק בארון עשו לו צפוי מבפנים ומבחוץ, כדי לומר **שהעץ הפנימי שהוא הת"ח**, כאשר למידים הימנו תורה, הוא מוסיף כבוד ויקר, והרי הוא מצופה יותר ויותר זהב בכל פעם שמלמד תורה, אבל כאשר בא אליו העם הארץ, הרי הוא מוריד מהזהב והחשיבות של הת"ח בכל פעם יותר,

וזה הכונה, כל תלמיד חכם שאינו מוסיף זהב וכבוד, ואין תוכו מצופה זהב עקב התורה שלימד, אלא כבודו יורד, עקב ששח עם העם הארץ, הרי זה סימן **כי אין זה תלמיד חכם אמיתי**, וזה הפירוש **כל תלמיד חכם שאין תוכו כבוד**, אלא במקום שיוסיף לצפות זהב על צד שהוא, הרי הוא מוריד מציפוי הזהב שלו עוד ועוד, עד שאין תוכו כבוד, הרי הוא עצמו גרם לכך ע"י שנזקק לעם הארץ, ולפיכך אין זה תלמיד חכם כפי שת"ח צריך להיות בכבודו הראוי לו, מצופה זהב מבית ומחוץ, **ולפיכך אמרו ז"ל "אינו תלמיד חכם"**,

* * * * *

בלימוד מהשולחן והמנורה מצינו דבר והיפוכו, למה,

איתא בגמרא (בבא בתרא כ"ה ע"ב), אמר רבי יצחק הרוצה שיחכים ידרים ושיעשיר יצפין, וסימניך שלחן בצפון ומנורה בדרום,

כתיב (שמות כ"ו ל"ה) "ושמת את השלחן מחוץ לפרכת, ואת המנורה נכח השלחן, על צלע המשכן תימנה, והשלחן תתן על צלע צפון",

יש להקשות, א. למה הפסוק כופל את עצמו, באומרם בתחילת הפסוק "ושמת את השלחן מחוץ לפרכת", "ואת המנורה נכח השלחן", ורק בחלקו השני של הפסוק, מבאר הכתוב באיזה צד לשים את המנורה, ובאיזה צד יש לתת

והקשו המפרשים,

א. למה נעשה הארון בציפוי זהב גם מבפנים, כאשר כלי המשכן, כגון השולחן והמזבח היו עשויים בציפוי זהב רק בצד החיצון בלבד,

ב. אם הארון היה מצופה כולו זהב, מבית ומחוץ, וגם מלמעלה עשו זר זהב סביב, אם כן לשם מה היה צריך לעשות ארון עץ בפנים, הרי לא היה נראה כלל,

ג. כיצד לומדים על ת"ח שיהיה תוכו כבוד מהפסוק מבית ומחוץ תצפנו, הרי הארון היה עשוי הפנים והחוץ מזהב, רק הפנימי שבין זהב לזהב היה העץ, וכפי שפירש המהרש"א שהוא הת"ח, א"כ, **תוכו כבוד** של הארון, היה זהב, שהוא התורה, ואיך לומדים מכאן לת"ח שיהיה הפנים כמו החוץ,

ד. חז"ל אומרים ברישא "כל תלמיד חכם" וכו', מבואר שקראוהו ת"ח, ובסיפא אומרים "שאין תוכו כבוד אינו תלמיד חכם", א"כ איך קראוהו ברישא תלמיד חכם,

* * * * *

ביאור אומר ז"ל למה תלמיד חכם דומה לפני עם הארץ

איתא בגמרא (סנהדרין נ"ב ע"ב) למה תלמיד חכם דומה לפני עם הארץ **בתחלה** דומה לקיתון של זהב, סיפר הימנו דומה לקיתון של כסף, נהנה ממנו - דומה לקיתון של חרש, כיון שנשבר - שוב אין לו תקנה. ע"כ, כתב רש"י **בתחלה** - בעודו מתנהג בכבודו שאין צריך לו, הוא יקר בעיניו.

כתב המאירי (סנהדרין דף נב עמוד ב) אף על פי שמדת הרבנות שנואה, ראוי לתלמיד חכם ולבן מעלה להסתלסל במדותיו וליקר את רוחו, שלא יתהדיט בין עמי הארצות ובישיבת קרנותיהם, **שהחכמים שנואי נפשם של אלו הם**, וכשהוא מתבזה מעט, הם משקעין אותו בבזיונו עד ארכובותיו, ושורפין את נשמתו בהבל פיהם, ומחתכין בגופו כחותך בדלועים, או בנבילה, דרך הערה אמרו, למה תלמיד חכם דומה לפני עם הארץ, בתחלה דומה לו לקיתון של זהב, סיפר הימנו דומה לו לקיתון של כסף, נהנה ממנו דומה לו לקיתון של חרס, כיון שנשבר אין לו תקנה, עכ"ל המאירי,

מזה שהיתה המצוה על ישראל לעשות המנורה, ואין לומר כלל שיהיו ישראל חסרים מצוה אחת,

אלא כך הפירוש, כי השליך הככר לאור, והיתה נעשה המנורה באש כשהיה משה מכה בפטיש עליה, ונעשה הכל. ואם לא היה יודע משה רבינו צורת המנורה, איך יעשה, אבל ידע באיזה מקום הגביעים והכפתורים והפרחים ושם היה מכה ונעשה מאליה וכו'.

וכך הוא כל מעשה שפועל השם, הכל צריך פועל למטה, והשם יתברך גומר על ידו. שהרי קריעת ים סוף, שהקדוש ברוך הוא קרע את הים ואפילו הכי הוצרך משה לעשות פועל למטה, כדכתיב (שמות י"ד ט"ז) "ואתה הרם ידך ובקעהו", שהשם יתברך גומר על ידי אדם, ודבר זה ברור. ולפיכך היה צריך משה לדעת כל מעשה המנורה, והיה פועל כפי מה שהיה יכול, והקדוש ברוך הוא גומר על ידו. עכ"ל.

תירוץ בקושיית המהר"ל שאינו מתרץ

איתא בגמרא (סוטה ב' ע"א) אמר רב יהודה אמר רב, ארבעים יום קודם יצירת הולד בת קול יוצאת ואומרת בת פלוני לפלוני,

ובמהר"ל חידושי אגדות שם, כתב, ויש מקשים על דברי חכמים, כיון שארבעים יום קודם יצירת הולד בת קול יוצאת בת פלוני לפלוני, אם כן למה צריך האדם להשתדל אחר האשה, שהרי גזירת הש"י, והחריצות שקר, ואין זה קשיא, עכ"ל. ולא ביאר המהר"ל טעמים של דברים. מדוע אין זה קשיא,

אך לפי דברי המהר"ל בפרשתנו שהובאו לעיל, ניתן להבין מדוע אין זה קשיא, דאעפ"י שארבעים יום קודם יצירת הולד בת קול יוצאת ואומרת בת פלוני לפלוני, וזהו פועל שעשה ה', אעפ"כ, **כך הוא כל מעשה שפועל השם, הכל צריך פועל למטה, והשם יתברך גומר על ידו.** וזו ההשתדלות שיש לאדם לעשות, להשתדל אחר האשה, כמו שאמרו מי מחזר אחר מי בעל האבידה מחזר אחר אבידתו, והשי"ת גומר על ידו ומסייע בידיו.

* * * * *

להערות הארות ולקבלת העלון, ניתן לפנות אל "מכון פאר" רח' חזון איש 2 בני ברק

פקס 03-6161777 מייל yud10@017.net.il
נייד 0527-61666

את השולחן, הי"ל לכרוך ולומר, ושמת את השולחן מחוץ לפרכת, **בצפון**, ואת המנורה נכח השולחן **בדרום**, למה חילק הכתוב וכפל את עצמו,

ועוד קשה, שהיפך הכתוב את הסדר שהתחיל בו, שבתחילה כתב, ושמת את השולחן, ואח"כ המנורה, ופירט הכתוב בסדר הפוך, **קודם מנורה בדרום ואח"כ והשולחן בצפון**,

גם קשה, בלשון הגמרא, הרוצה שיחכים ידרים, ושיעשיר יצפין, הקדים דרום לצפון, ובהמשך אמר, וסימנך, שלחן בצפון, ומנורה בדרום, והקדים צפון לדרום, **ואפשר לבאר כדלקמן, איתא במשנה** (אבות פרק ג'), אם אין קמח אין תורה. אם אין תורה אין קמח,

מבואר הדבר, שדרום המרמז לחכמה, היא התורה, וצפון המרמז לעושר, הוא הלחם, ומכיון ולמדנו מפסוקים אלו דבר והיפוכו, אם אין קמח אין תורה. אם אין תורה אין קמח, לפיכך גם בתורה וגם בגמרא מצינו הלימוד, שכפל הפסוק דברו, וגם היפך הדבר, לומר לך, שהקמח תלוי בתורה, והתורה תלויה בקמח.

* * * * *

ע"י מי נעשתה המנורה ע"י הקב"ה או ע"י משה רבינו

כתיב (שמות כ"ה ל"א), "ועשית מנרת זהב טהור מקשה תיעשה המנורה וגו', וברש"י (מתנחומא) תיעשה המנורה – מאליה, לפי שהיה משה מתקשה בה אמר לו הקב"ה השלך את הככר לאור והיא נעשית מאליה, לכך לא נכתב תעשה, ומדרש אגדה, ע"י הקב"ה נעשית מאליה. עכ"ל, **מבואר**, שלא נעשתה המנורה על ידי משה רבינו.

והקשה המהר"ל, מהפסוק (במדבר ח' ד') "וזה מעשה המנורה מקשה זהב עד ירכה עד פרחי מקשה הוא, כמראה אשר הראה ה' את משה, כן עשה את המנורה". ולשון הכתוב מוכיח כי משה רבינו עצמו עשה את המנורה.

וביאר המהר"ל וז"ל, ונראה לי, דודאי אי אפשר לומר שהיתה המנורה נעשית לגמרי מאליה, שהרי המנורה מצוה על ישראל לעשות, כדכתיב (שמות כ"ה ט') "את תבנית המשכן ואת תבנית כל כליו וכן תעשו". ועוד כתיב (פסוק ל"א) **ועשית** מנורת זהב, שתראה